

EL PUNT

diumenge, 3 / octubre / 2010

Dietari de l'home sol

L'editorial La Magrana recupera les "Meditacions en el desert" d'Agustí Calvet, Gaziell, unes notes sobre l'actualitat escrites en plena desil·lusió entre 1946 i 1953

03/10/10 02:00 - Barcelona - Eva Vázquez

És el llibre que podria no haver escrit, com una ràbia o una claudicació que convé més guardar-se a dins, però Agustí Calvet, Gaziell (Sant Feliu de Guíxols, 1887-1964), el periodista, el burgès, l'home culte i moral, va preferir expulsar aquells pensaments "tristos i amargs" abocant-los a unes pàgines desolades que no trobarien de tota manera destí fins a la seva mort. *Meditacions en el desert* (1946-1953), publicat per primera vegada el 1974 a París (Edicions Catalanes) i distingit amb el Premi Crítica Serra d'Or de Memòries l'any següent, és el dietari d'"un home enterrat", tal com s'hi refereix l'historiador Jordi Amat a la nota preliminar que acompanya la nova edició a La Magrana d'aquesta obra imprescindible i tan oblidada de la literatura catalana.

Aquestes meditacions són les notes extraoficials, amargues, clarividents, d'un professional de l'opinió que, al Madrid de la postguerra, assisteix a l'abolició absoluta del seu ofici, deixat en mans, diu, de "periodistes enregimentats", d'"agents de la dictadura", als quals oposa, en privat, amb indignació i lucidesa, una mirada lliure, per força solitària, molt sovint fúnebre i desenganyada, perquè serveixi, escriu al seu propi pròleg, "de testimoni, d'acusació i d'escarment". Perquè el que contempla Gaziell des del seu enclaustrament madrileny, on dirigia quasi per caritat, obscurament, l'editorial Plus Ultra que havien creat per a la seva subsistència els amics Carlos Barral i Gustavo Gili, és la traïció innominable de les democràcies

vencedores de la II Guerra Mundial, en especial dels Estats Units i Anglaterra, que un cop abatut el feixisme italià i el nazisme alemany, abandonen el poble espanyol al seu règim de pa, aigua i missa i li concedeixen el títol infame de l'últim Estat totalitari d'Europa.

Aquesta fractura abrupta, mortal, en els ideals de justícia, sensatesa i llibertat que havien guiat l'obra de Gaziell, des de les cròniques sobre la I Guerra Mundial, enviades a La Vanguardia des de les trinxeres, quan encara era un estudiant, fins als articles que havia signat com a director del mateix diari, convertit ja en el líder d'opinió de la burgesia liberal dels anys de preguerra, aquest desengany, la pèrdua absoluta de tota esperança de redreçament democràtic, impregna les Meditacions des de la primera pàgina a l'última fins al punt de qualificar el llibre sencer, que deu tant als Assaigs de Montaigne, d'una obra de dolor".

"La història és pura zoologia", escriu aquest periodista que ha passat la seixantena, l'edat en què tocava la serenitat i el repòs, atacat per una "abrusadora temperatura", enfebrat pel patiment, sense forces, "resignat a morir en ple desert" i obligat a examinar la cara fosca de l'actualitat –i la d'alguns antics amics de qui se sent ara notòriament decebut (Ortega y Gasset, Marañón), encara que també descobreix noves proximitats, amb Cambó, amb Julio Camba, amb Augusto Assia– amb una aspror que violenta tant la seva naturalesa, que arriba a afirmar que sent repugnància de si mateix. Però aquesta obra "antipàtica", com també admet Gaziell, no és el producte d'una veu vençuda o ressentida: per ell era sobretot "una greu, una autèntica lliçó de vida", i és per això que al final dels seus dies va plantejar-se la possibilitat d'aplegar unes notes que no havia pas recopilat amb la idea que veiessin la llum. Probablement ja preveia que aquest seria el seu testament, perquè tal com escriu Jordi Amat en l'estudi preliminar, el llibre "és l'autoretrat intel·lectual del seu autor pintat només en tons ombrívols".

Meditacions en el desert, que La Magrana havia publicat el 1999 en una edició ja exhaurida (de fet, ara era més accessible la traducció castellana de Destino, del 2005) torna a posar a l'abast del lector "un monument de dignitat" que constitueix l'obra mestra de la "trilogia del purgatori" que forma al costat de Quina mena de gent som i Història de La Vanguardia, segons Jordi Amat. Totes són obres de final de trajecte, de la vellesa més que de la maduresa, i és amb elles que Gaziell eleva la veu, l'afina amb unes qualitats inesperades, perquè és amb aquestes obres finals que el periodista es descobreix com a escriptor.